

دانشگاه مازندران

دانشکده علوم پایه

رساله دکتری (جهت اخذ درجه Ph.D)

ریاضی محض (آنالیز غیرخطی - معادلات دیفرانسیل با مشتقات جزئی)

عنوان:

مطالعه و بررسی وجود حداقل سه جواب ضعیف برای برخی
مسائل بیضوی غیر خطی در R^N ($1 \leq N$)

استاد راهنما:

پروفسور قاسم علیزاده افروزی

اساتید مشاور:

دکتر حسین ترابی تهرانی

(University of Nevada state, Las vegas)

دکتر حسن حسین زاده

نگارش:

شاپور حیدرخانی

مرداد ۱۳۸۸

قدردانی و تشکر

قبل از هر چیز خدای منان را سپاس می‌گویم که مرا راهنمایی و یاری نموده و همواره یار و یاور بندگانش می‌باشد.

مراتب تشکر و سپاس خود را از استاد راهنمای فرزانه و عزیزم

جناب آقای پروفیسور قاسم علیزاده افروزی

ابراز می‌دارم که با راهنمایی‌ها و هدایت گرانبهایشان مرا در تدوین این رساله یاری فرمودند.

همچنین از اساتید مشاورم

جناب آقای دکتر حسین ترابی تهرانی و جناب آقای دکتر حسن حسین زاده

کمال سپاسگزاری را دارم. در ضمن از خانواده عزیزم که همواره موجبات دلگرمی ام را فراهم نمودند، تشکر می‌کنم.

چکیده

در این رساله، ابتدا وجود حداقل سه جواب برای رده‌ای از معادلات شبه خطی به صورت زیر بررسی می‌کنیم:

$$\begin{cases} u'' + \lambda h(u')f(x, u) = 0, \\ u(a) = u(b) = 0 \end{cases}$$

و سپس وجود حداقل سه جواب برای رده‌ای از معادلات شامل عملگر p -لاپلاسی با تابع وزن مثبت به شکل زیر مطالعه می‌کنیم:

$$\begin{cases} \Delta_p u + \lambda f(x, u) = a(x)|u|^{p-2}u, & \text{in } \Omega, \\ u = 0 & \text{on } \partial\Omega. \end{cases}$$

و پس از آن همان نتایج برای رده‌ای از دستگاه‌های شامل عملگر p -لاپلاسی به صورت زیر بررسی می‌کنیم:

$$\begin{cases} \Delta_{p_1} u_1 + \lambda F_{u_1}(x, u_1, u_2, \dots, u_n) = 0 & \text{in } \Omega, \\ \Delta_{p_2} u_2 + \lambda F_{u_2}(x, u_1, u_2, \dots, u_n) = 0 & \text{in } \Omega, \\ \dots \\ \Delta_{p_n} u_n + \lambda F_{u_n}(x, u_1, u_2, \dots, u_n) = 0 & \text{in } \Omega, \\ u_i = 0 & \text{on } \partial\Omega; \quad i = 1, 2, \dots, n. \end{cases}$$

برای اثبات وجود جواب برای مسائل فوق از روش تغییراتی و نظریه سه نقطه بحرانی استفاده می‌کنیم.

نهایتاً به بررسی ساختن نامساوی مینیماکس برای رده‌ای از تابع‌ها که نقش اساسی در نتایج بدست آمده دارد پرداخته و کاربردهایی از آن برای برخی مسائل مقدار مرزی ارائه می‌دهیم.

کلمات کلیدی: معادلات p -لاپلاسی، روش تغییراتی، نظریه سه نقطه بحرانی، شرط دیریکله، نامساوی مینیماکس.

فهرست مندرجات

۱	.....	مقدمه	
۲		تعاریف، مفاهیم و قضایای مقدماتی	۱
۳	.....	۱.۱ تعاریف و مفاهیم پایه‌ای	
۸	.....	۲.۱ فضاهاى باناخ و هیلبرت	
۱۰	.....	۳.۱ عملگرهای خطی	
۱۵	.....	۴.۱ عملگرهای بیضوی، اتحادهای گرین و قضیه دیورژانس	
۱۹	.....	۵.۱ فضاهاى سوپولف	
۲۵		وجود حداقل سه جواب برای رده‌ای از معادلات شبه خطی	۲
۲۶	.....	۱.۲ پذیرفتن سه جواب برای یک معادله شبه خطی	
۲۸	.....	۲.۲ وجود حداقل سه جواب	
۳۷		وجود حداقل سه جواب برای رده‌ای از معادلات بیضوی	۳

۱.۳	پذیرفتن سه جواب برای یک مسئله بیضوی شامل عملگر $-p$	۳۸
۲.۳	وجود حداقل سه جواب	۳۹
۳.۳	وجود سه جواب برای یک دستگاه شامل عملگر $(p_1, \dots, p_n)$ - لاپلاسیان	۴۷
۴	نامساوی مینیماکس برای رده‌ای از تابعکها و کاربردهایی از آن برای وجود جوابهای چندگانه برای مسائل با دونقطه مرزی	۵۸
۱.۴	نامساوی مینیماکس برای رده‌ای از تابعکها	۵۹
۲.۴	نتایج کاربردی	۶۷
۳.۴	نامساوی مینیماکس برای رده‌ای از تابعکها در حالت کلی p و N	۷۳
۴.۴	نتایج کاربردی	۸۲
۹۰	کتاب نامه	۹۰
۹۴	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی	۹۴
۹۹	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی	۹۹

مقدمه

در میان شاخه‌های مختلف علم ریاضی، آنالیز غیر خطی یکی از مهم‌ترین و شاخص‌ترین آن می‌باشد. موفقیت این رشته به دلیل کاربرد وسیعی است که در پدیده‌های مختلف فیزیکی، مهندسی مکانیک کوانتومی، فرایندهای شیمیایی و اقتصاد دارد. در واقع در مدل‌بندی بسیاری از پدیده‌های طبیعی، به نحوی به یک معادله دیفرانسیل جزئی برمی‌خوریم. در سالهای اخیر بسیاری از پژوهشگران و آنالیزدانان، به مطالعه رفتار جوابهای دسته‌ای از معادلات دیفرانسیل جزئی از نوع بیضوی با شرط مرزی، به کمک آنالیز غیر خطی پرداخته‌اند. آنالیز غیرخطی و حساب تغییرات هم اکنون به عنوان یکی از شاخه‌های بسیار جذاب و پرکار در زمینه مطالعه معادلات بیضوی با شرط مرزی، تبدیل شده است.

در این رساله ابتدا وجود حداقل سه جواب را برای رده‌ای از معادلات شبه خطی بررسی می‌کنیم، سپس وجود حداقل سه جواب ضعیف برای رده‌ای از معادلات شامل عملگر p -لاپلاسیان با تابع وزن مثبت بررسی کرده و پس از آن نتایج مشابه را برای رده‌ای از دستگاه معادلات شامل عملگر p -لاپلاسیان مطالعه می‌کنیم. در آخر به بررسی ساختن نامساوی مینیماکس برای رده‌ای از تابعکها که نقش اساسی در نتایج بدست آمده دارد پرداخته و کاربردهایی از آن برای برخی مسائل مقدار مرزی ارائه می‌دهیم.

فصل ۱

تعاریف، مفاهیم و قضایای مقدماتی

در این فصل به معرفی مفاهیمی که در سراسر این رساله مورد استفاده قرار می‌گیرند، می‌پردازیم. ابتدا معادلات دیفرانسیل جزئی و برخی کاربردهای آن را معرفی می‌کنیم، سپس عملگر بیضوی را تعریف نموده و مروری گذرا بر فضاهاى باناخ، هیلبرت، L^p ، سوبولوف و قضایای مرتبط با آنها خواهیم داشت. مفاهیم، تعاریف و قضایای این فصل از منابع [1,32,34,37,40] گرفته شده‌اند.

۱.۱ تعاریف و مفاهیم پایه‌ای

تعریف ۱.۱.۱ (معادله دیفرانسیل)

هر معادله شامل یک متغیر وابسته و مشتقاتش نسبت به یک یا چند متغیر مستقل را معادله دیفرانسیل گویند. معادلات دیفرانسیل کاربرد زیادی در ریاضیات، فیزیک، مهندسی، اقتصاد و بسیاری از زمینه‌های دیگر علوم دارند.

تعریف ۲.۱.۱ (معادله دیفرانسیل جزئی)

هر رابطه بین متغیرهای مستقل $x_1, \dots, x_n$ و متغیر تابع u و مشتقات متغیر تابع نسبت به متغیرهای مستقل را یک معادله دیفرانسیل جزئی گویند. اگر $u = f(x_1, \dots, x_n)$ یک تابع چند متغیره باشد، مشتق مرتبه k ام u نسبت به مولفه x_i را به صورت $\frac{\partial^k u}{\partial x_i^k}$ نشان می‌دهیم، هرگاه بزرگترین مرتبه مشتق ظاهر شده k باشد، معادله دیفرانسیل از مرتبه k است.

تعریف ۳.۱.۱ (دامنه)

فرض کنیم R^n فضای اقلیدسی n -بعدی ($n \geq 2$) با نقاط $(x_1, \dots, x_n)$ که $x_i \in R$ و

در این صورت $\Omega \subset R^n$ را یک دامنه گوییم هرگاه باز و همبند باشد. $\|x\|^2 = \sum_{i=1}^n x_i^2$

تعریف ۴.۱.۱ :

مجموعه همه توابع پیوسته روی Ω را با $C(\Omega)$ نشان می‌دهیم. برای $k \in N$ ، $C^k(\Omega)$ نشاندهنده توابعی هستند که همه مشتقات تا مرتبه k آنها روی Ω پیوسته است. $C^\infty(\Omega)$ کلاس همه توابعی هستند که برای هر عدد طبیعی k متعلق به $C^k(\Omega)$ باشد.

تعریف ۵.۱.۱ :

محمل یک تابع پیوسته f روی R^n به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$\text{supp } f = \overline{\{x \in R^n : f(x) \neq 0\}} = K$$

یعنی برای هر $x \in R^n$ اگر x عضو K نباشد آنگاه $f(x) = 0$. همان طور که می‌دانیم (طبق قضیه هاینه برل) مجموعه‌های بسته و کراندار در R^n فشرده می‌باشند بنابراین اگر f کراندار باشد می‌گوییم f دارای محمل فشرده است. فضای همه توابع پیوسته f که محمل فشرده دارند را با $C_0(R^n)$ نمایش می‌دهیم. مشابهاً $C_0(\Omega)$ نشاندهنده توابع پیوسته روی Ω می‌باشد که محمل آنها یک زیرمجموعه فشرده از Ω است. همچنین $C_0^k(\Omega)$ نیز به طریق مشابه قابل تعریف است.

تعریف ۶.۱.۱ (تابع آزمون)

تابع f ، تعریف شده روی مجموعه باز غیر تهی $\Omega \subset R^n$ را یک تابع آزمون نامند هرگاه $f \in C^\infty(\Omega)$ و یک مجموعه فشرده مانند $K \subset \Omega$ موجود باشد به طوری که محمل f در K قرار داشته باشد. مجموعه تمام این توابع را با $C_0^\infty(\Omega)$ نشان می‌دهند.

تعریف ۷.۱.۱ (مجموعه های اندازه پذیر و توابع اندازه پذیر)

فرض می کنیم Ω یک دامنه در R^n و μ اندازه لبگ در R^n باشد. مجموعه هایی که روی آنها μ خوش تعریف است را مجموعه های اندازه پذیر می نامیم. توابع f را که برای آنها مجموعه $\{x \in R^n : f(x) < \alpha\}$ برای هر α حقیقی یک مجموعه اندازه پذیر باشد توابع اندازه پذیر می نامیم.

تعریف ۸.۱.۱ (فضای $L^p(\Omega)$)

فرض کنید Ω یک دامنه کراندار در R^n و p یک عدد حقیقی مثبت باشد و همچنین u یک تابع اندازه پذیر و تعریف شده روی Ω باشد. تعریف می کنیم:

$$\|u\|_p = \left\{ \int_{\Omega} |u(x)|^p dx \right\}^{\frac{1}{p}}$$

در این صورت $L^p(\Omega)$ را متشکل از همه u هایی می گوئیم که برای آنها داشته باشیم:

$$\|u\|_p < \infty$$

$\|u\|_p$ را نرم L^p تابع u می نامیم. در $L^p(\Omega)$ توابعی را یکی می گیریم که به طور تقریباً همه جا با هم برابر باشند، یعنی اندازه نقاطی که با هم برابر نیستند برابر با صفر باشد. می گوئیم $u = 0$ در $L^p(\Omega)$ اگر $u(x) = 0$ به طور تقریباً همه جا در Ω . $L^p(\Omega)$ یک فضای برداری است ([32]).

تعریف ۹.۱.۱ (انتگرال پذیری موضعی تابع f روی دامنه Ω)

مجموعه همه توابع تعریف شده روی قلمرو Ω که انتگرال شان تعریف شده و متناهی باشد را

توابع انتگرال پذیر می نامیم. اغلب اوقات با توابعی که به طور موضعی انتگرال پذیر هستند روبرو می شویم یعنی توابعی که روی هر زیر مجموعه فشرده از Ω انتگرال پذیر هستند و لزومی ندارد که روی خود Ω انتگرال پذیر باشند. مجموعه همه چنین توابعی را با $L^1_{loc}(\Omega)$ نشان می دهیم.

تعریف ۱۰.۱.۱ (سوپریمم اساسی)

فرض کنید u یک تابع اندازه پذیر روی Ω باشد. می گوئیم u به طور اساسی کراندار است هر گاه یک ثابت $\alpha \in R$ وجود داشته باشد به طوری که رابطه $|u(x)| \leq \alpha$ به طور تقریباً همه جا در Ω برقرار باشد. به بزرگترین کران پایین (اینفیمم) چنین α هایی سوپریمم اساسی می گوئیم و آن را با نماد زیر نشان می دهیم:

$$ess\ sup_{x \in D} |u(x)| = inf\{\alpha : \mu(\{x : |u(x)| > \alpha\}) = 0\}$$

تعریف ۱۱.۱.۱ (فضای $L^\infty(\Omega)$)

$L^\infty(\Omega)$ فضای برداری متشکل از همه توابعی است که سوپریمم اساسی آنها متناهی باشد.

نرم در این فضا به صورت زیر تعریف می شود:

$$\|u\|_\infty = ess\ sup_{x \in D} |u(x)|$$

تعریف ۱۲.۱.۱ (فضای $L^p_{loc}(\Omega)$)

برای $1 \leq p < \infty$ ، عبارت $L^p_{loc}(\Omega)$ عبارت است از توابع حقیقی مقدار و اندازه پذیر u روی Ω به طوری که برای هر زیر مجموعه فشرده K از Ω داشته باشیم:

$$\int_K |u(x)|^p dx < \infty$$

تعریف ۱۳.۱.۱ (تابع کاراتئودوری)

فرض کنید $\Omega \subset R^n$ یک یک دامنه باشد. تابع

$$\begin{cases} f : \Omega \times R^n \rightarrow R \\ (x, t) \rightarrow f(x, t) \end{cases}$$

را یک تابع کاراتئودوری نامند هرگاه

(۱) نگاهت $t \rightarrow f(x, t)$ برای تقریباً همه x های در Ω پیوسته باشد.

(۲) نگاهت $x \rightarrow f(x, t)$ برای هر t در R^n اندازه پذیر باشد. یعنی برای هر مجموعه باز A در R ، $[f(x, t)]^{-1}(A)$ یک مجموعه اندازه پذیر باشد.

همچنین اگر برای هر $\rho > 0$ یک تابع مانند $l_\rho \in L^1(\Omega)$ با

$$\sup_{|t| \leq \rho} |f(x, t)| \leq l_\rho(x)$$

برای تقریباً همه x های در Ω موجود باشد، آنگاه تابع f را یک تابع L^1 -کاراتئودوری گوئیم

۲.۱ فضاهای باناخ و هیلبرت

تعریف ۱.۲.۱ (فضای خطی نرم‌دار و باناخ)

فضای برداری X را یک فضای خطی نرم‌دار نامیم هر گاه نرم روی X که با نگاشت

$$\begin{cases} P: X \rightarrow R \\ x \mapsto \|x\| \end{cases}$$

معرفی می شود دارای شرایط زیر باشد:

$$(۱) \quad \|x\| \geq 0 \text{ برای هر } x \in X \text{ و } \|x\| = 0 \text{ اگر و تنها اگر } x = 0$$

$$(۲) \quad \|\alpha x\| = |\alpha| \|x\| \text{ برای هر } x \in X \text{ و هر } \alpha \in R$$

$$(۳) \quad \|x + y\| \leq \|x\| + \|y\| \text{ برای هر } x, y \in X.$$

یک فضای نرم‌دار خطی X ، تحت متر تعریف شده در زیر یک فضای متریک می باشد:

$$d(x, y) = \|x - y\| \quad ; \quad \forall x, y \in X$$

در نتیجه یک دنباله $\{x_n\} \subset X$ همگرا به عنصر $x \in X$ است، هر گاه

$$\|x_n - x\| \rightarrow 0$$

همچنین $\{x_n\}$ یک دنباله کوشی است هر گاه $\|x_m - x_n\| \rightarrow 0$ وقتی که $m, n \rightarrow \infty$. هر

فضای باناخ یک فضای خطی نرم‌دار است که با متر تعریف شده به وسیله نرمش تام (کامل)

باشد یعنی هر دنباله کوشی در X با متر تعریف شده به وسیله نرمش به نقطه ای از X همگرا

باشد.

تعريف ۲.۲.۱ (فضای ضرب داخلی و هيلبرت)

فضای برداری (حقیقی) H را یک فضای ضرب داخلی نامیم هر گاه به هر زوج مرتب از بردارهای x, y در H یک عدد حقیقی مانند $\langle x, y \rangle$ به نام حاصلضرب داخلی x, y چنان مربوط شده باشد که قواعد زیر برقرار باشند:

$$(۱) \text{ برای هر } x, y \in H, \langle x, y \rangle = \langle y, x \rangle,$$

$$(۲) \text{ برای هر } \lambda_1, \lambda_2 \in R \text{ و هر } x_1, x_2, y \in H \text{ داشته باشیم:}$$

$$\langle \lambda_1 x_1 + \lambda_2 x_2, y \rangle = \lambda_1 \langle x_1, y \rangle + \lambda_2 \langle x_2, y \rangle$$

$$(۳) \text{ برای هر } x \in H, \langle x, x \rangle \geq 0,$$

$$(۴) \langle x, x \rangle = 0 \text{ اگر و تنها اگر } x = 0.$$

بنابراى خاصیت (۳) مى توان $\|x\|$ يعنى نرم بردار $x \in H$ را ریشه دوم نامنفى $\langle x, x \rangle$ تعريف کرد. يعنى:

$$\|x\| = \langle x, x \rangle^{\frac{1}{2}} \quad ; \quad \forall x \in H$$

در این صورت به وضوح شرایط (۱) و (۲) در تعريف ۱.۲.۱ برقرارند. برای اثبات نامساوى مثلثى مطابق نامساوى کوشى—شوارتز به ازای هر $x, y \in H$ داریم:

$$|\langle x, y \rangle| \leq \|x\| \|y\|$$

و همچنین با کمک نامساوى $|\langle x, y \rangle| \leq \langle x, y \rangle$ به دست خواهیم آورد:

$$\begin{aligned} \|x+y\|^2 &= \langle x+y, x+y \rangle = \|x\|^2 + 2\langle x, y \rangle + \|y\|^2 \\ &\leq (\|x\| + \|y\|)^2 \end{aligned}$$

پس:

$$\|x + y\| \leq \|x\| + \|y\|.$$

بنابراین تمام اصول موضوع یک فضای نرم‌دار خطی برقرار می‌باشد لذا یک فضای ضرب داخلی H ، یک فضای نرم‌دار خطی نیز است. هر گاه این فضای ضرب داخلی تام باشد آنرا یک فضای هیلبرت می‌گویند. هر گاه $\langle x, y \rangle = 0$ ، برای هر زیرفضای M از H ، متمم متعامد را به صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$M^\perp = \{x \in H \mid \langle x, y \rangle = 0, \quad \forall y \in M\}$$

به وضوح $M^\perp$ یک زیرفضای بسته ای از H است. اگر M نیز بسته باشد آنگاه H جمع مستقیم M و $M^\perp$ است و می‌نویسیم:

$$H = M \oplus M^\perp$$

۳.۱ عملگرهای خطی

بررسی نگاشت های بین فضای توابع بسیار با اهمیت است. دسته‌ی مهم این نگاشت ها، نگاشت هایی هستند که بین فضاهای برداری تعریف می‌شوند.

تعریف ۱.۳.۱ (عملگر خطی)

فرض کنیم X و Y فضاهای برداری باشند، نگاشت $T: X \rightarrow Y$ عملگر خطی نامیده می‌شود.

شود هرگاه برای هر $\lambda_1, \lambda_2 \in R$ و هر $x_1, x_2 \in X$ داشته باشیم

$$T(\lambda_1 x_1 + \lambda_2 x_2) = \lambda_1 T(x_1) + \lambda_2 T(x_2).$$

بعلاوه عملگر خطی از X به میدان اسکالر، تابعک خطی نامیده می شود.

تعریف ۲.۳.۱ (انواع معادلات دیفرانسیل جزئی) [32]

یک معادله دیفرانسیل جزئی برای یک تابع $u(x_1, \dots, x_n)$ به صورت زیر است:

$$F(x_1, \dots, x_n, u, u_{x_1}, \dots, u_{x_n}, u_{x_1 x_1}, u_{x_1 x_2}, \dots). \quad (1.1.3)$$

مرتبه معادله (۱.۱.۳) همان مرتبه بالاترین مشتق موجود در معادله است. بهرحال، معادله (۱.۱.۳) خطی است اگر بطور خطی وابسته به u و مشتقات آن باشد، نیم خطی است اگر همه مشتقات u با ضرائب وابسته به x خطی باشند و اگر همه مشتقات بالاترین مرتبه u با ضرائب فقط وابسته به x, u و مشتقات مرتبه پایین تر u خطی باشند، آنگاه گوییم که یک معادله شبه خطی است.

تعریف ۳.۳.۱ (فضای دوگان)

فرض کنیم X یک فضای باناخ باشد، در این صورت خانواده‌ی همه‌ی تابعک های خطی و

کراندار $f: X \rightarrow R$ با نرم

$$\|f\| = \sup_{x \neq 0} \frac{|f(x)|}{\|x\|}$$

خود یک فضای باناخ است که آنرا دوگان فضای X نامیده و با X^* نشان می دهیم.

تعریف ۴.۳.۱ (فضای باناخ انعکاسی)

فضای باناخ X انعکاسی نامیده میشود هرگاه ایزومتري $x \rightarrow l_x$ از $X \rightarrow X^{**}$ تعريف شده بوسيله $l_x y = y(x)$ پوشا باشد.

تعريف ۵.۳.۱ (همگرایی ضعیف)

فرض کنید X یک فضای باناخ باشد، دنباله $\{x_n \in X\}$ همگرایی ضعیف به عنصر $x \in X$ است هرگاه

$$f(x_n) \rightarrow f(x); \quad \forall f \in X^*.$$

تعريف ۶.۳.۱ (خواص اساسی همگرایی ضعیف)

فرض کنید X یک فضای باناخ باشد، در این صورت داریم:

(۱) اگر $x_n \rightarrow x$ همگرایی قوی باشد، آنگاه $x_n \rightarrow x$ به طور ضعیف در X ،

(۲) اگر $x_n \rightarrow x$ همگرایی ضعیف در X باشد، آنگاه بطور یکنواخت کراندار است و

$$\|x\| \leq \liminf_{n \rightarrow \infty} \|x_n\|.$$

تعريف ۷.۳.۱ (نیم پیوسته ضعیف پایینی)

تابع پیوسته F روی فضای باناخ X نیم پیوسته ضعیف پایینی است هرگاه

$$F(u) \leq \liminf_{j \rightarrow \infty} F(u_j)$$

وقتی که $u \rightarrow u_j$ به طور ضعیف در X . پس نرم روی یک فضای باناخ نیم پیوسته ضعیف پایینی است.

تعریف ۸.۳.۱ (عملگر کراندار)

فرض کنیم X, Y فضاهای برداری با نرم $\|\cdot\|_Y$ و $\|\cdot\|_X$ باشند. می‌گوییم عملگر خطی T کراندار است اگر یک ثابت مثبت مانند M وجود داشته باشد بطوریکه برای هر $x \in X$ داشته باشیم

$$\|Tx\|_Y \leq M\|x\|_X.$$

به عبارتی اگر A در X کراندار باشد آنگاه $T(A)$ در Y کراندار است. همچنین نرم عملگر T به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$\|T\| = \sup_{x \neq 0} \frac{\|Tx\|_Y}{\|x\|_X}.$$

تعریف ۹.۳.۱ (عملگر خطی فشرده)

فرض کنیم X, Y فضاهایی نرم‌دار باشند. در این صورت عملگر خطی $T : X \rightarrow Y$ فشرده نامیده می‌شود، هرگاه T خطی بوده و برای هر زیرمجموعه‌ی کراندار از X مانند M ، $\overline{T(M)}$ فشرده باشد.

قضیه ۱۰.۳.۱ (فشردگی و پیوستگی) [32]

فرض کنیم X, Y فضاهایی نرم‌دار باشند، آنگاه هر عملگر فشرده‌ی $T : X \rightarrow Y$ کراندار است و لذا پیوسته می‌باشد.

تعریف ۱۱.۳.۱ (نشاندن)

فرض کنیم Ω یک دامنه در R^n و c یک ثابت باشد. اگر X, Y فضاهای باناخ باشند بطوریکه $X \subset Y$ و برای هر $u \in X$ داشته باشیم:

$$\|u\|_Y \leq c\|u\|_X,$$

آنگاه گوئیم X بطور پیوسته در Y نشانده می شود. و یا بطور معادل می توان گفت عملگر همانی $I: X \rightarrow Y$ کراندار باشد. همچنین می گوئیم X بطور فشرده در Y نشانده می شود هرگاه عملگر نشاندن I فشرده باشد.

قضیه ۱۲.۳.۱ (نامساوی سوبولف برای $p < n$) [1]

فرض کنیم Ω یک دامنه در R^n ، $1 \leq p < n$ و $q = \frac{np}{n-p}$ باشند. آنگاه ثابت $c = c(n, p)$ وجود دارد بطوریکه برای هر $u \in C^1(\Omega)$ داریم:

$$\|u\|_q \leq c\|\nabla u\|_p.$$

قضیه ۱۳.۳.۱ (نشاندن سوبولف) [1]

فرض کنیم Ω دامنه‌ای در R^n باشد. در اینصورت:

(i) اگر $p < n$ و $p \leq q \leq \frac{np}{n-p}$ ، آنگاه $W_0^{1,p}(\Omega)$ در $L^q(\Omega)$ بطور پیوسته نشانده

می شود؛

(ii) اگر $p = n$ و $p \leq q \leq \infty$ ، آنگاه $W_0^{1,p}(\Omega)$ در $L^q(\Omega)$ بطور پیوسته نشانده

می شود؛

(iii) اگر $0 \leq \alpha \leq 1 - \frac{n}{p}$ ، $p > n$ و ω کراندار باشد، آنگاه $W_0^{1,p}(\Omega)$ در $C^\alpha(\Omega)$ بطور پیوسته نشانده می شود.

قضیه ۱۴.۳.۱ (نشاندن فشردگی ریلیچ-کوندراخوف) [1]

فرض کنیم Ω دامنه‌ای در R^n باشد. در اینصورت داریم:

(i) اگر $1 \leq q < \frac{np}{n-p}$ و $p \leq n$ ، آنگاه $W^{1,p}(\Omega)$ در $L^q(\Omega)$ بطور فشردگی نشانده می شود؛

(ii) اگر $0 \leq \alpha \leq 1 - \frac{n}{p}$ ، $p > n$ ، آنگاه $W_0^{1,p}(\Omega)$ در $C^\alpha(\Omega)$ بطور فشردگی نشانده می شود.

۴.۱ عملگرهای بیضوی، اتحادهای گرین و قضیه دیورژانس

تعریف ۱.۴.۱ (بردار گرادیان)

اگر u در R^n تعریف شده باشد گرادیان u در $x = (x_1, \dots, x_n)$ برداری است در R^n که با

$$\nabla u = \text{gradu} = \left(\frac{\partial u}{\partial x_1}, \dots, \frac{\partial u}{\partial x_n} \right)$$

تعریف می شود.

تعریف ۲.۴.۱ (دیورژانس)

اگر $u = (u_1, \dots, u_n)$ یک میدان برداری باشد دیورژانس u در $x = (x_1, \dots, x_n)$ به صورت